

Komplex
Népegészségügyi
Szűrések

EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001

ELJÁRÁSREND
POSZTPOLIPEKTOMIÁS
KÖVETÉS

NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

**Készítette az EFOP 1.8.1-VEKOP-15-2016-00001
„Komplex Népegészségügyi Szűrések” című projekt**

SZÉCHENYI 2020

A projekt a Széchenyi 2020 program keretében valósul meg.

Dokumentum elkészültének éve

2020.

NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT

**MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA**

SZÉCHENYI 2020

**Európai Unió
Európai Szociális
Alap**

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	1
AZ ELJÁRÁSREND ALKALMAZÁSI TERÜLETE	1
AZ ELJÁRÁSREND SZEMÉLYI HATÁLYA	1
AZ ELJÁRÁSREND TERÜLETI HATÁLYA	1
DEFINÍCIÓK	3
I. POST POLIPEKTÓMIÁS KÖVETÉS (PPS)	4
II. POLIPEKTÓMIA UTÁNI KÖVETŐ VASTAGBÉL TÜKRÖZÉSES VIZSGÁLATOK - ESGE AJÁNLÁS ALAPJÁN	4
II.I. FELOSZTÁSA.....	4
II.II. TEENDŐK.....	5
II.II.I. TEENDŐK KÜLÖNLEGES SZÖVETTANÚ POLIPUSOK ESETÉBEN.....	6
II.II.II. TEENDŐK KÜLÖNLEGES POLIPEKTÓMIÁS HELYZETEKBEN	7
II.II.III. TEENDŐK KÜLÖNLEGES HELYZETEKBEN.....	9
III. JAVASLATOK A MALIGNUS LÉZIÓ MIATT OPERÁLT ÉS/VAGY KEZELT BETEGEK TOVÁBBI VASTAGBÉL TÜKRÖZÉSES KÖVETÉSÉVEL KAPCSOLATBAN	10
III.I. A POSZTOPERATÍV KOLONOSZKÓPOS KÖVETÉS HASZNA ÉS ALKALMAZHATÓ MÓDSZEREK.....	10
III.II. AJÁNLÁSOK POSZTOPERATÍV KOLONOSZKÓPOS KÖVETÉSRE	10
III. IV. KIEGÉSZÍTŐ JAVASLATOK SPECIÁLIS HELYZETEKBEN	12
IV. IRODALOM	13

BEVEZETŐ

Jelen eljárásrend célja, hogy az EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001 számú, „Komplex népegészségügyi szűrések” elnevezésű kiemelt projekt keretében előkészített és elindított országos vastagbélvizsgálat szervezését és koordinálását jól definiált szerepkörökkel és munkafolyamatokkal szabályozza. A posztpolipektomiás követésről szóló eljárásrend a Nemzeti Népegészségügyi Központ (továbbiakban NNK) által létrehozott szűrő kolonoszkópos egységek munkatársai számára tartalmazza a követhető, egymásra épülő feladatokat és jelentési kötelezettségeket.

1

AZ ELJÁRÁSREND ALKALMAZÁSI TERÜLETE

EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001 számú, „Komplex népegészségügyi szűrések” elnevezésű kiemelt projekt keretében megvalósuló népegészségügyi célú, célzott (továbbiakban szervezett) vastagbél vizsgálat során a szűrő kolonoszkópiára, valamint az azt követő feladatokkal összefüggő szakmai tevékenység.

AZ ELJÁRÁSREND SZEMÉLYI HATÁLYA

A szervezett vastagbélvizsgálat első lépcsőjében, a nem-negatív székletvér eredmény miatt kiemelt páciensek szűrő kolonoszkópos vizsgálata tervezetten az NNK által létrehozott szűrő kolonoszkópos hálózat endoszkópos laboratóriumaiban valósul meg, a kolonoszkópos laboratóriumot működtető egészségügyi szolgáltató és az NNK között létrejött együttműködési megállapodás alapján. Az eljárásrend a szűrő kolonoszkópos laboratóriumokban személyes ellátást nyújtó munkatársakra (gasztroenterológusokra, szakasszisztensekre) vonatkozik.

AZ ELJÁRÁSREND TERÜLETI HATÁLYA

Magyarország azon egészségügyi szolgáltatók endoszkópos laboratóriumainak ellátási területe, amelyek -tekintettel arra, hogy megfelelnek a szűrő kolonoszkópia feltételeinek- tagjává váltak az NNK által létrehozott szűrő kolonoszkópos hálózatnak.

A szervezett szűréssel kapcsolatos szűrő kolonoszkópos tevékenység helyszíne az egészségügyi szolgáltató telephelye.

AZ ELJÁRÁSREND IDŐBELI HATÁLYA, ÉRVÉNYESSÉGE

A posztpolipektomiás követésről szóló eljárásrend érvényessége – tekintettel arra, hogy az EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001 számú, „Komplex népegészségügyi szűrések” elnevezésű kiemelt projektkeretében készült – a projekt befejezésének időpontja: 2023. június 30.

A projektidőszakot követően, amennyiben szakmai vagy szervezési körülmény merül fel, az az eljárásrend rendkívüli teljes vagy részleges felülvizsgálatát teszi szükségessé. Az eljárásrend tervezetten a projekt zárását követően, majd 2 évente kerül teljes felülvizsgálatra.

ELŐZMÉNY

A kolonoszkópiák mintegy 20-25%-át a posztpolipektomiás követő (továbbiakban: PPS) vastagbél tükrözések teszik ki. A kelleténél sűrűbben ismételt vastagbél tükrözés az ellátórendszer számára jelentős költséget, a betegeknek fokozott kellemetlenséget, valamint a más indikációval végzett kolonoszkópiák tekintetében jelentősen megnyúlt várakozási időt eredményez. Posztpolipektomiás követésről ugyanakkor csak megfelelő minőségű kolonoszkópiát követően lehet beszélni. Azokban az esetekben, amikor az index vizsgálatnál (Isd. definíciók) a kolonoszkópia nem felelt meg a minőségi követelményeknek, az ismételten elvégzett vastagbél tükrözés (ismételt kolonoszkópia) nem a PPS része.

Definíciója szerint *minőségi kolonoszkópia* a megfelelően előkészített vastagbélben végzett, annak teljes egészét aprólékosan áttekintő vastagbél tükrözéses vizsgálat, melynek során az összes eltávolítható léziót teljes egészében eltávolították. A minőségi kolonoszkópia mérésére világszerte több mint 44 különböző mutató létezik, amelyek többsége ország-specifikus, illetve nem evidenciákra alapul. A mutatók közül a klinikum szempontjából kizárólag azoknak van jelentősége, amelyeknek bizonyított a hatása a klinikai eredményekre, ill. a klinikai kimenetelre, az életminőségre, jól meghatározott, megbízható és egyszerű mérés, a mérésével javítható az endoszkópos szolgáltatás, valamint alkalmazhatóak a szolgáltatók minden szintjén. Az endoszkópia minőségi mutatóinak elérése elvárható minden – különösen a szervezett szűrés keretében - endoszkópiát végző szolgáltatótól, illetve a szolgáltatást személyesen nyújtó egészségügyi dolgozótól.

A kolonoszkópia minőségének mérésére az Európai Gasztroenterológiai Társaság (European Society of Gastrointestinal Endoscopy, továbbiakban: ESGE) hét olyan mutató meghatározását javasolja, amelyekhez tartozóan teljesítménymérések kapcsolódnak. Jelen ajánlás a tisztázó (ezen belül a szűrő) kolonoszkópia során észlelt és eltávolított polipusok utáni szükséges teendőket (posztpolipektómias menedzsment, PPS) tartalmazza, amely a minőségi mutatók közül „A beavatkozás utáni teendők (post-procedure)” indikátor részét képezi. Szakmai oldalról nincs különbség a nem-szűréssel kiemelt és a szűréssel kiemelt betegek posztpolipektómias követése között. A minőségi mutatókról további részleteket *“Eljárásrend a szervezett vastagbélvizsgálásban résztvevő gasztroenterológusok számára”* dokumentum tartalmaz.

A szűrő kolonoszkópia során minden esetben az összes polipus teljes (szövettanilag is igazoltan R0) reszekciójára kell törekedni. Amennyiben ez nem sikerült, úgy a vizsgálat és a beavatkozás ismételése szükséges. Amennyiben a vizsgáló úgy ítéli meg, hogy a polipektómia az adott munkahelyen nem valósítható meg, úgy referencia centrumba kell irányítani a beteget.

DEFINÍCIÓK

Ellenőrző vagy követő vagy kontroll kolonoszkópia: a kolonoszkópia során észlelt eltérés indikálta ismételt kolonoszkópos vizsgálat (függetlenül attól, hogy esetleg már eltávolított vagy műtött eltérésről van szó).

Fogazott polipózis szindróma (serrated polyposis syndrome): 5 vagy annál több, a szigmabéltől proximálisan elhelyezkedő polipus közül 2 db 10 mm-nél nagyobb, vagy ha bárhol a vastagbélben 20-nál több fogazott polipus észlelhető.

Index kolonoszkópia: az első, a minőségi kolonoszkópia feltételrendszerének megfelelő vastagbél tükrözés. Amennyiben a kolonoszkópia nem felel meg a minőségi vizsgálat követelményeinek, úgy 3 hónapon belül javasolt megismételni (ismételt kolonoszkópia).

Ismételt kolonoszkópia: minőségi mutatók elégtelensége miatt végzett ismételt kolonoszkópos vizsgálat.

Metakron daganat: az index kolonoszkópia utáni követő vizsgálatok során észlelt daganat.

Minőségi kolonoszkópia: a megfelelően előkészített vastagbélben végzett, annak teljes egészét aprólékosan áttekintő vastagbél tükrözéses vizsgálat, melynek során az összes neoplasztikus léziót teljes egészében eltávolították.

Szűrő (vagy szűrő jellegű) kolonoszkópia: kizárólag a szervezett vastagbél szűrés keretében, a nem-negatív székletvér eredményt követően végzett kolonoszkópia.

Tisztázó kolonoszkópia: nem-negatív székletvér teszt eredmény után nem szervezett vastagbél szűrés keretében végzett kolonoszkópia. A magas rizikójú páciensek esetében a tisztázó kolonoszkópiát megelőzően nincs szükség székletvér tesztelésre.

I. POSZT POLIPEKTÓMIÁS KÖVETÉS (PPS)

A polipektómiát követő követési ajánlások erős bizonyítékokon alapuló stratégiák, melyek a haszon-kockázat arányokat a legteljesebb mértékben figyelembe veszik. A túl gyakori ellenőrzés az erőforrások pazarlásához vezet, illetve felesleges veszélynek és kellemetlenségnek teszi ki a beteget. A túl ritka ellenőrzés rontja a szűrés hatékonyságát. Éppen ezért a polipektómia utáni követési stratégiát ellenőrizni kell, és minden, az ajánlásoktól eltérő követési lépés *indoklásra szorul*. A PPS megtervezésekor a polipusok számán, méretén és az esetleges diszplázia fokán kívül egyéb körülményeket, így a beteg életkorát és várható élettartamát is figyelembe kell venni.

II. POLIPEKTÓMIA UTÁNI, KÖVETŐ VASTAGBÉL TÜKRÖZÉSES VIZSGÁLATOK

II.I. FELOSZTÁSA

Követést nem igénylő (kis kockázatú) polipus:

- 1-4 db 10 mm-nél kisebb polip
- szövettani típustól függetlenül (tubularis, tubulovillosus és villosus is)
- legfeljebb „low grade” diszpláziát mutat
- ide tartozik a követést nem igénylő polipus kritériumoknak megfelelő serrated adenoma is

Követést igénylő (nagy kockázatú) polipus:

- 5 db vagy annál több polipus esetében
- 10 mm, vagy nagyobb (függetlenül a darabszámtól)
- szövettani típustól függetlenül (tubularis, tubulovillosus és villosus is)
- „high grade” diszpláziát mutat
- ide tartozik a követést igénylő polipus kritériumainak megfelelő serrated adenoma is

II.II. TEENDŐK

Negatív eredményű szűrő kolonoszkópia esetében a vérzés forrás kizárása/igazolása érdekében felső endoszkópia elvégzése javasolt. A páciensek a szűrő kolonoszkópia időpontjától számított 60 hónap elteltével a szervezett vastagbél szűrés behívásra jogosultakká válnak, melyet rögzíteni szükséges a szűrési informatikai rendszerben.

A követést nem igénylő csoportban a követést nem igénylő polipok R0 reszekcióval történő eltávolítása után a páciens 60 hónap múlva a népegészségügyi szűrés keretében ismét behívható, azaz a stratégia egyezik a negatív szűrő kolonoszkópos eredményű páciensekkel kapcsolatos tennivalókkal, melyet a szűrési informatikai rendszerbe is szükséges rögzíteni.

Ezeknek az egyéneknek a vastagbél rák kockázata ugyanis megegyezik a negatív vastagbél tükrözéses eredményű népesség daganat-kockázatával. A metakron daganatok előfordulási gyakorisága ugyan nagyobbak bizonyult néhány vizsgálatban az alacsony kockázatú polipusok eltávolításán átesett betegekben, mint a negatív index kolonoszkópiával bíró szűrt egyénekben, de a különbség nem volt statisztikailag jelentős.

A követést igénylő csoportban, R0 reszekcióval polipmentesített vastagbél esetében a követő vastagbél tükrözés az index kolonoszkópia után 3 évvel kell, hogy következzen a szervezett vastagbél szűrés keretein kívül. Amennyiben az első követő kolonoszkópia alkalmával nem diagnosztizálható követést igénylő polipus, úgy a 2. ellenőrző kolonoszkópia 5 év múlva javasolt, melyet a szervezett szűrés keretein kívül szükséges elvégezni. Amennyiben az első követő kolonoszkópia során ismét polipust diagnosztizálnak, úgy a polipus típusától függően kell a további követési vagy kezelési stratégiát meghatározni a szervezett vastagbél szűrés keretein kívül.

Amennyiben követést nem igénylő polipust egyik követő kolonoszkópia alkalmával sem találunk, akkor az index kolonoszkópia időpontjától számított 8 év múlva a szervezett szűrésbe való visszatérés javasolt.

Amennyiben a *követést igénylő polipok eltávolítása daraboló technikával* történt, úgy a követő kolonoszkópiát 3 hónap múlva kell elvégezni a szervezett vastagbél szűrésen kívül. Amennyiben az első követő kolonoszkópia során a vastagbél R0 reszekcióval polipmentesített, úgy a 2. követő kolonoszkópiát ennek időpontjától számítva 1 év múlva kell tervezni betegúton.

A 10 vagy annál több, súlyos diszpláziát mutató polipussal rendelkező betegeket genetikai tanácsadásra kell küldeni és a szervezett szűrés keretein kívül egyéni követési program szerint végezni a követő kolonoszkópiát. A követést igénylő polipus eltávolításon átesett egyének vastagbél rák kockázata 15 éves időintervallumra vetítve 3.5 – 6.5-szerese az átlagnépességének.

II.II.I. TEENDŐK NAGY KOCKÁZATÚ, KÜLÖNLEGES SZÖVETTANI TÍPUSÚ POLIPUSOK ESETÉBEN

A **fogazott (serrated) polipusok** közé tartoznak a hiperplasztikus polipusok (HP), a szesszilis serrated polipusok (SP), a tradicionális serrated adenomák (TSA) és a kevert szövettanú esetek. A fogazott polipusok esetében az adenoma-rák szekvencia a konvencionális polipusoktól eltérő genetikai úttal jellemezhető, endoszkópos megjelenésük és biológia viselkedésük is eltérő.

A 10 mm-nél kisebb, diszpláziát nem mutató fogazott polipusokat számuktól függetlenül a nem követendő polipusok közé soroljuk.

Ha a fogazott polipus 10 mm-nél nagyobb, vagy diszpláziás, akkor a követendő polipusok közé sorolandóak.

Fogazott polipózis szindrómaként (serrated polyposis syndrome) definiáljuk, ha az 5 vagy annál több, a sigmabéltől proximálisan elhelyezkedő polipus közül 2 db 10 mm-nél nagyobb, vagy ha bárhol a vastagbélben 20-nál több fogazott polipust észlelünk. Ezen pácienseket genetikai vizsgálatra kell küldeni és végig a szervezett szűrés keretén kívül, egyedi elbírálással kell követni, melynek tényét rögzíteni szükséges a szűrési informatikai rendszerben.

Szesszilis fogazott polipusok esetében a 10 mm-nél nagyobb méretűek és a proximális lokalizációjúak esetében számolni kell szinkron nagy kockázatú adenomák jelenlétével. eltávolításuk után 1 évvel követő kolonoszkópia javasolt, majd ennek leletétől függően kell a követést meghatározni és az indormációt a szűrési informatikai rendszerben rögzíteni.

Hiperplasztikus polipusok nem prealignus léziók. Amennyiben a hiperplasztikus polipusok és adenomák egyszerre fordulnak elő egy betegben, úgy a malignizálódás esélye nem nagyobb, mintha ez a két polipus típus nem kombinálna.

A *kevert szövettanú polipusok és a tradicionális fogazott adenomák* esetében számolni kell diszplasztikus elfajulással, ugyanakkor a metakron követést igénylő polipusok előfordulási gyakoriságával nem lehetett egyértelmű kapcsolatot kimutatni.

Tekintettel arra, hogy az újabb adatok szerint a szövettani besorolás (tubuláris/villozus/tubulovillozus) a követési stratégia kialakításánál nem releváns szempont, ezekben az esetekben a diszplázia jelenléte a mérvadó. Diszplasztikus polipusok követendőek, míg a diszplázia nélküli esetekben a polipusok száma és mérete szerint kell a követendőségről dönteni a fentebb leírt alapelvek (követendő/nem követendő polipus) szerint.

II.II.II. TEENDŐK KÜLÖNLEGES POLIPEKTÓMIAS HELYZETEKBE

A 20-mm-nél nagyobb adenomák daraboló technikával történő eltávolítása után 3-6 hónappal kontroll kolonoszkópia javasolt, még akkor is, ha az endoszkópos lelet komplett eltávolítást véleményezett (szövettan ezekben az esetekben nem tudja véleményezni az eltávolítás complete-ességét). Amennyiben az 1. követő kolonoszkópia során R0 reszekció történt, úgy 12 hónap múlva, a szervezett szűrés keretein kívül el kell végezni a második követő kolonoszkópiát az adenoma korai visszatérés észlelése érdekében és az eredményt rögzíteni szükséges a szűrési informatikai rendszerben.

A szövettanilag igazoltan R0-nak minősíthető reszekció után egy év múlva végzett ellenőrző kolonoszkópia negatív makroszkópos és szövettani lelete után lehet a beteget a szűrési követési programba (PPS) bocsájtani, melyről nyilatkozni szükséges a szűrési informatikai rendszerben. Diminutív polipok esetében az R0 szövettani megítélésének hiánya nem teszi szükségessé 1 év múlva az ellenőrző vizsgálatot.

Amennyiben az első követő kolonoszkópia alkalmával az adenoma(k) eltávolítása daraboló technikával történt (méretüktől függetlenül), úgy 1 év múlva kell a második követő kolonoszkópiát elvégezni.

A szervezett szűrésbe visszakerülés feltétele a darabolós technikával eltávolított polipus esetén a két, egymást követő, egy év különbséggel végzett negatív eredményű követő kolonoszkópia.

A daraboló technikával eltávolított polipusok helyének speciális endoszkópos képalkotó vizsgálatokkal történő ellenőrzése is javasolt.

A polipeltávolítás hegéből vett biopszia megfelelő gyakorlattal rendelkező endoszkópos esetén az ESGE ajánlásnak megfelelően standardizált körülmények között végzett virtuális kromoendoszkópiával is helyettesíthető.

A nemzetközi adatok szerint az ilyen esetek csaknem 20%-ában nem sikerül a polipusokat teljesen eltávolítani, mely egyértelműen a kolorektális rák kockázat növekedésével jár.

II.II.III. TEENDŐK KÜLÖNLEGES HELYZETEKBEN

A nem megfelelő előkészítéssel végzett szűrő kolonoszkópiák korai ismétlése (3 hónapon belül ismételt kolonoszkópia) javasolt, különösen azokban az esetekben, amikor a kolonoszkópia eredménye nem-negatív.

9

Követő kolonoszkópiák között az ESGE nem javasolja a széklet okkult vér vizsgálat végzését (erős javaslat, kevés bizonyíték). A javaslat szerint a két követő vizsgálat között végzett székeltvér teszt pozitív (nem-negatív) eredménye esetében a kolonoszkópia elvégzése egyéni mérlegelés után ajánlott csak.

Annak ellenére, hogy a hazai szervezett vastagbél szűrés hatékonyságával kapcsolatos adatok még korlátozottan állnak rendelkezésre, illetve figyelembe véve a kedvezőtlen magyarországi vastagbél daganat incidencia és halálozási adatait, a Magyar Gasztroenterológiai Társaság Endoszkópos és Colon Szekció vezetősége körében végzett felmérés alapján az évenkénti FOBT vizsgálat végzése a szűrendő korosztályban és a követő kolonoszkópiák közötti években nem javasolt. Ugyanakkor a magyar követési stratégiában ugyanezen szakmai társaság az ESGE ajánlásával szemben a negatív szűrő kolonoszkópiát követően ne 10 év múlva, hanem 5 évet követően kerüljön vissza a páciens a szervezett szűrési programba.

III. JAVASLATOK A MALIGNUS LÉZIÓ MIATT OPERÁLT ÉS/VAGY KEZELT BETEGEK TOVÁBBI VASTAGBÉL TÜKRÖZÉSES KÖVETÉSÉVEL KAPCSOLATBAN

III.I. A POSZTOPERATÍV KOLONOSZKÓPOS KÖVETÉS HASZNA ÉS ALKALMAZHATÓ MÓDSZEREK

Az USA-ban a vastagbélrák miatt kezelt betegek 70-80%-a kerül kuratív célú műtetre, azonban mintegy 40%-ban ismételten kialakul a vastagbélrák 5 éven belül. Ezért fontos a műtéten átesett betegek időszakos kolonoszkópos követése szűrése.

A követés során alkalmazott módszerek egyike a kolonoszkópia, kiegészítő módszerek közé tartoznak a fizikális vizsgálat, a carcino-embriónális antigén (CEA) meghatározás, illetve bizonyos válogatott esetekben kiegészítő és/vagy helyettesítő vizsgálati módszerek a CT, a virtuális kolonoszkópia és az endoszkópos ultrahang.

Az újabb tanulmányok eredményei arra utalnak, hogy a metakron daganatokat a szűrési programban hamarabb, még tünetmentes stádiumban észlelik, és kuratív reszekciós arányuk is nagyobb. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy egy közelmúltban végzett metaanalízis eredményei alapján a vastagbélrák miatt műtött betegek túlélését ugyan növeli a rendszeres követés, de a betegség-specifikus túlélését nem. A műtét után gyakran (évenként, vagy még gyakrabban) végzett vastagbél tükrözés sem javítja a túlélést.

III.II. AJÁNLÁSOK POSZTOPERATÍV KOLONOSZKÓPOS KÖVETÉSRE

A műtéti megoldást követő első követő vastagbél tükrözés a műtét után 1 évvel javasolt a szervezett szűrés keretein kívül. Ha a komplett minőségi kolonoszkópia a diagnózis felállításakor sikertelen volt (például szűkítő vastagbélrák miatt), akkor a minőségi kolonoszkópia feltételeinek megfelelő vizsgálat a műtétet követően 3 hónapon belül javasolt szinkron tumorok és rákmegelőző állapotok detektálása céljából.

A műtét után végzett kolonoszkópos követés ideális ritmusával kapcsolatban nincsenek még egyértelmű bizonyítékokon alapuló ajánlások. A rendelkezésre álló adatok alapján az első követő kolonoszkópiának 1 évvel kell követnie a teljes minőségi kolonoszkópos lelet birtokában végzett műtétet, illetve a nem komplett kolonoszkópia után végzett műtétek esetében az azt 3 hónapon belül követő első teljes minőségi vastagbéltükrözést. Ezt követően 3 év múlva, majd 5 évente javasolt a kolonoszkópos vizsgálat. Amennyiben bármelyik vizsgálat alatt nagy kockázatú polipust detektálnak és távolítanak el, úgy a polipektómia utáni követésekre vonatkozó ajánlásoknak megfelelően kell a követő vastagbél tükrözéseket időzíteni.

III.III. KIEGÉSZÍTŐ JAVASLATOK VÉGBÉLRÁK MIATT VÉGZETT MŰTÉTET KÖVETŐEN

A végbélrák kiújulási esélye nagyobb a következő esetekben:

- lokalizált vastagbélrák a teljes mezorektum eltávolítás nélkül kerül eltávolításra,
- transzanális helyi kimetszéssel (pld. transzanális excízió, transzanális endoszkópos mikrosebészet alkalmazásával) történik a tumor eltávolítása (endoszkópos teljes falvastagságú reszekció (eFTR) esetében nincsenek még hosszútávú adatok)
- előrehaladott végbélrák esetében neoadjuváns kezelés nélkül történik meg a mezorektum eltávolításával a műtét.

Ezekben az esetekben a műtét utáni első 3 évben 3-6 havonta javasolt a szigmoideoszkópia és az endoszkópos ultrahang végzése.

A vastagbél rák miatt végzett műtét után végzett követő vizsgálatokat az ajánlott követő kolonoszkópos vizsgálatokon felül kell végezni a szervezett szűrés keretein kívül.

III. IV. KIEGÉSZÍTŐ JAVASLATOK SPECIÁLIS HELYZETEKBEN

Amennyiben a teljes minőségi kolonoszkópia szűkítő vastagbélrák miatt nem kivitelezhető a diagnózis felállításakor, úgy CT alapú virtuális kolonoszkópia javasolt a szinkron daganatok kizárása érdekében – ezzel egyidőben nyilatkozni szükséges a páciens szűrésbe vonhatóságáról a szűrési informatikai rendszerben. Amennyiben ez nem elérhető, úgy a kettős kontrasztos irrigoszkópia elvégzése javasolt. A javaslattal egyidejűleg a beteg szűrésből való kizárását rögzíteni szükséges az informatikai rendszerben.

IV. IRODALOM

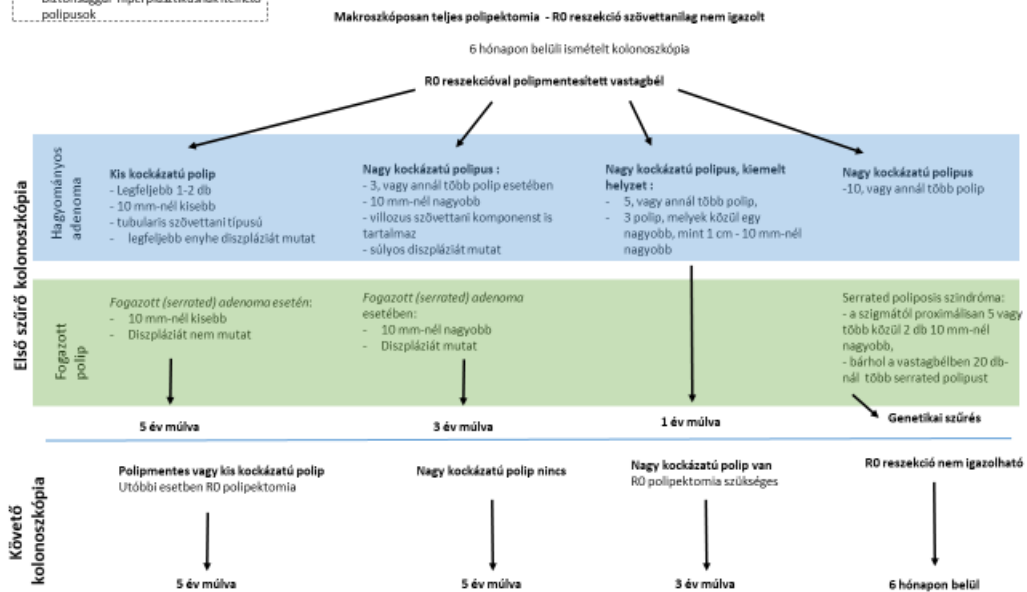
- Gavin DR, Valori RM, Anderson JT, Donnelly MT, Williams JG, Swarbrick ET. The national colonoscopy audit: a nationwide assessment of the quality and safety of colonoscopy in the UK. *Gut*. 2013;62:242–2492.
- Lieberman D. Colon-polyp surveillance—do patients benefit? *N Engl J Med*. 2014;371:860–861.
- Rembacken B, Hassan C, Riemann JF, Chilton A, Rutter M, Dumonceau JM, Omar M, Ponchon. Quality in screening colonoscopy: position statement of the European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE). *Endoscopy*. 2012 Oct;44(10):957-68
- van Leerdam ME, Roos VH, van Hooft JE, Balaguer F, Dekker E, Kaminski MF, Latchford A, Neumann H, Ricciardiello L, Rupińska M, Saurin J-C, Tanis PJ, Wagner A, Jover R, Pellisé M. Endoscopic management of Lynch syndrome and of familial risk of colorectal cancer: European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) Guideline. *Endoscopy* 2019; 51: 1082–1093
- Bisschops R, East JE, Hassan C, Hazewinkel Y, Kamiński MF, Neumann H, Pellisé M, Antonelli G, Bustamante Balen M, Coron E, Cortas G, Iacucci M, Yuichi M, Longcroft-Wheaton G, Mouzyka S, Pilonis N, Puig I, van Hooft JE, Dekker E. Advanced imaging for detection and differentiation of colorectal neoplasia: European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) Guideline. *Endoscopy*. 2019 Dec;51(12):1155-1179.

Polipektómia nem kötelező:
 • Rektoszigmoidealisán elhelyezkedő
 • 5 mm-nél nem nagyobb
 • Biztonsággal hiperplasztikusnak ítéltető polipusok

Polipektómia utáni követés

Kolonoszkópos követés vastagbélrák műtét után

A műtét vagy a műtétet követő első tisztázó vastagbéltükrözés után egy évvel javasolt az első követő kolonoszkópia. Ezt követően 3, majd 5 évente javasolt a kolonoszkópos szűrés.

Kolonoszkópos követés végbélrák műtét után

Ha a **végbélrák** eltávolítása
 - a teljes mezorektális eltávolítás nélkül, vagy
 - tranzsanális helyi kimetszéssel (TEM, TAMIS), vagy
 - előrehaladott esetekben neoadjuváns kezelés nélkül történik

A követési stratégia az első három évben a 3-5 havonta végzett szigmoideoszkópia és endoszkópos ultrahang vizsgálat

